

NŐVÉR

AZ ÁPOLÁS ELMÉLETE ÉS GYAKORLATA

A Magyar Ápolástudományi Társaság szakmai együttműködésével

2009. augusztus, 22. évfolyam 4. szám

TARTALOMJEGYZÉK

EREDETI KÖZLEMÉNY

A tanácsadói attitűd vizsgálata ápolóhallgatók körében <i>Papp László, Erdősi Erika, Dr. Helembai Kornélia PhD</i>	3
Egy speciális zárt közösség egészségi állapota és életmódbeli sajátosságai <i>Lantos Zsuzsanna, Balázs Mihály, Köbli Mónika</i>	11
A pszichovegetatív és érzelmi kiegyensúlyozottság vizsgálata ápolóhallgatók körében <i>Erdősi Erika, Papp László, Tulkán Ibolya, Dr. Helembai Kornélia PhD</i>	19
GRATULÁLUNK!	24
EREDETI KÖZLEMÉNY	
Az akut myocardialis infarctus kezelési módszereinek összehasonlítása a páciensek és az ápolók szemszögéből <i>Cserhádi Eszter, Dr. Sayour Amer, Lantos Zsuzsanna</i>	25
Egészségügyi szakdolgozók egészség-magatartása, orvoshoz fordulási szokásai Csongrád megyében <i>Németh Anikó, Irinyi Tamás</i>	32

KÜLDETÉSI NYILATKOZAT

A NŐVÉR folyóirat az ápolás független orgánuma. Célja az, hogy tudományos igényvel készített írások megjelentetésével az elméleti ismeretek átadása mellett a szakemberek gyakorlati tevékenységét is elősegítse. A NŐVÉR a folyamatos önképzés támogatásával hozzá kíván járulni a helyes és hatékony betegellátáshoz, valamint a XXI. század kihívásainak és követelményeinek megfelelni képes ápolók képzéséhez, továbbképzéséhez.

A Nővérben megjelent eredeti közleményeket a Semmelweis Egyetem Egészségtudományi Doktori Programja elismeri és beszámítja, a CINAHL nemzetközi ápolási adatbázis referálja.

Kiadja: a Magyar Egészségügyi Szakdolgozói Kamara – MESZK. **Felelős kiadó:** Dr. Balogh Zoltán Ph.D. **Terjeszti:** MESZK 1082 Budapest, Üllői út 82/E (1450 Budapest, Pf. 214.) **Telefon:** 323-2070 **Fax:** 323-2079. **Borítóterv, műszaki szerkesztés, nyomdai munka:** Komáromi Nyomda és Kiadó Kft. **ISSN szám:** 0864-7003

A folyóirat alapítója és 19 évig (2006. december 31.) kiadója az Egészségügyi Stratégiai Kutatóintézet, melynek jogelődje az Országos Egészségügyi (Orvostudományi) Információs Intézet és Könyvtár.

CONTENTS

ORIGINAL CONTRIBUTION

A study of counsellor attitude among nursing students
Papp, L., Erdősi, E., Helembai, K. 3

The state of health and lifestyle attributes of a special closed community
Lantos, Zs., Balázs, M., Köbli, M. 11

A study of psycho-vegetative and emotional balance among nursing students
Erdősi, E., Papp, L., Tulkán, I., Helembai, K. 19

CONGRATULATIONS 24

ORIGINAL CONTRIBUTION

Comparison of the treatment of acute myocardial infarction
from the perspective of patients and nurses
Cserhádi, E., Sayour, A., Lantos, Zs. 25

Health conduct of health workers in Csongrád county, Hungary
Németh, A., Irinyi, T. 32

Főszerkesztő/Editor-in-Chief

Baukó Mária

Szerkesztő/Editor

Kujalek Éva

Szerkesztőbizottság/Editorial Board

Dr. Betlehem József
egyetemi docens, dékán-helyettes

Kárpáti Zoltán
ápolási menedzser

Dr. Oláh András
egyetemi docens, tanszékvezető

Szloboda Imréné
ápolási igazgató

Tóth Ibolya
szakmai vezető főtanácsos

Dr. Zékányné Rimár Ilona
ápolási igazgató

Nővér – A Hungarian Journal of Nursing Theory and Practice. Editor-in-Chief: Mária Baukó. Editor: Éva Kujalek. Published six times annually by the Council of the Hungarian Health Care Professionals in Hungarian with English summaries. This Journal is peer-reviewed and indexed in Cumulative Index of Nursing & Allied Health CINAHL. Editorial office: POB 214., H-1450 Budapest, Hungary. Advertisements and subscription: Council of the Hungarian Health Care Professional – Attn. Mónika Horváth. Phone:/Fax (36-1) 323-2070

Tanácsadó testület/Advisory Board

Dr. Baráthné Kerekes Ágnes, oktatási menedzser
Markusovszky Kórház, Szombathely

Boldogné Csurik Magdolna, osztályvezető
Országos Tisztiorvosi Hivatal, Ápolási Szakfelügyeleti Osztály, Budapest

Dr. Helembai Kornélia, tanszékvezető főiskolai tanár
SZTE Főiskolai Kar Ápolási Tanszék, Szeged

Dr. Kiss István, leendő elnök
Magyar Orvostársaságok és Egyesületek Szövetsége, Budapest

Prof. Dr. Kovács L. Gábor, egyetemi tanár, intézetigazgató, az MTA levelező tagja
PTE Orvostudományi és Egészségtudományi Koordinációs Központ
Laboratóriumi Medicina Intézet, Pécs

Dr. Kőrösi László, főosztályvezető helyettes
Országos Egészségbiztosítási Pénztár, Finanszírozási Főosztály, Budapest

Dr. Rác Jenő, elnök
Magyar Egészségügyi Menedzser Klub, Budapest

Somogyvári Zoltánné
Egészségbiztosítási Felügyelet, Budapest

Sövényi Ferencné, szaktanácsadó

Vízvári László főigazgató
Egészségügyi Szakképző és Továbbképző Intézet, Budapest

Lapunkat rendszeresen szemlézi Magyarország legnagyobb médiafigyelője az

1084 Budapest, Auróra u. 11.
Tel.: 303-4738, Fax: 303-4744
E-mail: marketing@observer.hu
http://observer.hu

A pszichovegetatív és érzelmi kiegyensúlyozottság vizsgálata ápolóhallgatók körében

Erdősi Erika

főiskolai docens, Szegedi Tudományegyetem Egészségtudományi és Szociális Képzési Kar, Ápolási Tanszék

Papp László

adjunktus, Szegedi Tudományegyetem Egészségtudományi és Szociális Képzési Kar, Ápolási Tanszék

Tulkán Ibolya

főiskolai docens, Szegedi Tudományegyetem Egészségtudományi és Szociális Képzési Kar, Ápolási Tanszék

Dr. Helembai Kornélia PhD

tanszékvezető főiskolai tanár, Szegedi Tudományegyetem Egészségtudományi és Szociális Képzési Kar, Ápolási Tanszék

Összefoglaló

A vizsgálat célja: felmérni a belső feszültségszabályozás jellemzőit ápolóhallgatók körében és meghatározni a faktorok belső összefüggéseit.

Vizsgálati módszerek és minta: Brengelmann-féle szorongás skála. A szerzők a kutatást a Szegedi Tudományegyetem Egészségtudományi és Szociális Képzési Karán végezték nappali és levelező tagozatos ápoló hallgatók körében (N=350).

Eredmények: a foglalkozás segítő jellegének megfelelően a kapcsolatteremtési készség szintje jónak mondható. A társas kapcsolatrendszer működtetése szempontjából kedvezőtlen vonásnak elsősorban a magatartás rigid jellege bizonyult. A neuroticitás és az extravertió-introvertió faktorok közötti szignifikáns összefüggés arra utal, hogy az erősen introvertált, illetve erősen extravertált személyiségtípus egyaránt hajlamosít az érzelmi labilitásra. A tagozatok közötti eltérések vizsgálata alapján megállapítható, hogy a nappali tagozatos hallgatók esetében fokozottabban fennáll a külső környezeti hatások általi befolyásolhatóság veszélye, amelyet az érzelmi labilitás fokozott megléte is alátámaszt.

Következtetések: a beteggel/klienssel való interperszonális kapcsolatokban az ápoló gyakran találkozhat belső konfliktusra, bizonytalanságra okot adó helyzetekkel, ezért kiemelten fontosnak tartjuk ezen személyiségvonások feltérképezését és fejlesztését a képzés során.

A probléma ismertetése

Az ápolók munkájuk során a környezet igen összetett hatásaival találkoznak, ezzel egyidejűleg a velük szemben támasztott elvárás rendkívül magas szintű, és kritikus, ugyanis e terület mindvégig dinamikus adaptációt kíván a professzionális tevékenység magas szintű ellátása és a szereppartner-

rekkel való megfelelő bánásmód kialakítása érdekében (Helembai, 1989).

Az elvárások teljesítésében az ápoló részéről fontos a kiegyensúlyozottság, amely a másik félben biztonságérzetet kelt, előnyösen befolyásolja a szereppartner viszonyulásának alakulását a tekintetben, hogy a kölcsönhatásnak jó eredményei legyenek (Frank, 1978; Gottschall, 1973).

Mindezek mellett az ápoló aspektusából a személyiség stabilitása meghatározó feltétele a saját „én” védelmének, hiszen többek között ez biztosítja a fokozott emocionális igénybevétel ellenére az érzelmi elfáradás, a kiegésző megelőzésének alapját.

Elméleti háttér

Az egyén és interperszonális környezete egymással szoros kölcsönhatásban álló szerves egységet alkot. A folyamat szabályozását maga az egyén végzi valamennyi pszichológiai folyamatával, állapotával. E rendszeren belül az egyes személyiségtényezőknek eltérő a szabályozó funkciója. A tevékenység-szabályozás mellett az önszabályozási funkció biztosítja a környezeti feltételek megfelelő kezelését, az operatív magatartási módok kialakítását, továbbá az önkontroll és a környezet feletti ellenőrzés megvalósítását. A szociális pályakörök, így az ápolói pálya is megkívánja a foglalkozás betöltőjétől a pszichovegetatív és érzelmi kiegyensúlyozottságot, a felelősségteljes kapcsolatteremtő és -tartó magatartást a társas viselkedés során.

Számos megközelítési irány centrális személyiségvonásnak tekinti a belső feszültség-szabályozás mutatóit, különös tekintettel az extravertió-introvertiio faktorra, mint olyan jellemzőre, amely jelentős mértékben befolyásolja az egyéni reakció módok minőségét (Adams & Klein, 1970; Addis & Gamble, 2004; Costa & McCrae, 1992; Eysenck, 1992; Goldberg, 1992; Gray, 1994; Helembai, 1987; McCrae & Costa, 1997; Suliman & Halabi, 2007; Vestewig & Moss, 1976).

A vizsgálat célja

Felmérni a személyiség önszabályozó rendszerén belül az interperszonális kapcsolatrendszer működtetése szempontjából meghatározó jelentőségű belső feszültség-szabályozás (rigiditás, neuroticitás és extravertió-introvertiio) jellemzőit. Feltárni a mérőeszköz egyes faktorai közötti összefüggéseket, továbbá megállapítani a tagozatok közötti eltéréseket.

Vizsgálati módszerek

Kutatásunk során az Eysenck alapelgondolásából származó szorongás skálát alkalmaztuk, melynek produkciófelülete a neuroticitásra, a rigiditásra, valamint az extravertió-introvertióra terjed ki (Eysenck, 1992). Az eljárás Brengelmann átdolgozását és Tringer hazai adaptálását követően vált különösen gyakran használt mérőeszközzé a hazai kutatásokban, mivel mutatói megbízható jelzői az egyén környezetéhez való viszonyulásnak (Tringer, 1969). Az extravertió-introvertiio dimenziójában az extravertált embert elsődlegesen a társadalmi realitás határozza meg. Kifelé forduló, könnyen sajátítja el a különböző viselkedés-mintákat, szociális ügyesség jellemzi. Ezzel szemben az introvertált személy befelé forduló, új szociális környezetben nehezen találja fel magát, nehezebben alakítja ki a társas együttélés szokásos viselkedés-mintáit, szociális értékrendszerét kevésbé rugalmasan építi át. Kedvezőtlennek elsősorban a szélsőséges extravertiio, illetve introvertiio mutatkozik, hiszen az előbbi a környezet általi túlzott befolyásolhatóság, „elsodorhatóság” veszélyét rejti magában, míg az utóbbi a társas interakciók elutasítását jelentheti.

A neuroticitás a társas viszonyulásokban az érzelmi bizonytalanságot, az érzelmi reakció módok szintjét jelzi, a rigiditás pedig a személyiség aktivitásának mértékét mutatja az állandóan változó interperszonális kapcsolatrendszerhez történő alkalmazkodás során. Ez a személyiségvonás alapvetően a magatartás rugalmas adaptációját teszi lehetővé a változó feltételekhez. Szélsőséges értékei merev viselkedési sémák fokozott alkalmazására utalnak, amely mögött többek között a személyiség kidolgozatlanága húzódhat meg.

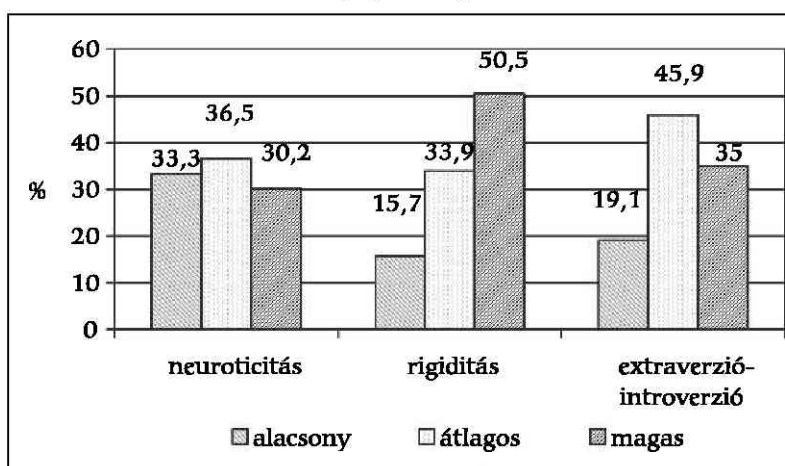
Az adatok kiértékelése az SPSS for Windows 13.0 programcsomag alkalmazásával történt. Az elemzés során leíró és matematikai statisztikai módszereket egyaránt használtunk. Az alapstatisztika az átlagértékek és a szóródás megállapítására terjedt ki. A skála saját faktorai közötti összefüggések feltárásához korrelációs számítást végeztünk. A tagozatok szerinti eltérések vizsgálatakor a független két mintás t-próbát alkalmaztuk.

A vizsgált minta

Kutatásunkat a Szegedi Tudományegyetem Egészségtudományi és Szociális Képzési Karán végeztük harmadéves nappali (N=84 fő) és levelező (N=266 fő) tagozatos ápoló hallgatók körében. A vizsgálatba

megoszlása közel egyenletes, a Rigiditás és az Extraverzió-introverzió skálákon viszont jelentős eltérés tapasztalható. A hallgatók többsége az Extraverzió-introverzió faktor esetében az átlagos, míg a Rigiditás faktor vonatkozásában pedig a magas kategóriába tartozott (1. ábra).

1. ábra: A feszültség szabályozás mutatóinak megoszlása, % (N=350)

a 2004/2005-ös tanévtől kezdődően négy egymást követő évfolyamot vontunk be, így a kutatásban összesen 350 fő vett részt.

Eredmények

Az elemzés során a tesztkonstrukció három faktorát vizsgáltuk: Neuroticitás, Rigiditás és Extraverzió-introverzió.

Az egyes faktorok jellemzői: Neuroticitás $M=19,79$, $SD=8,3$; Rigiditás $M=18,59$, $SD=5,38$; Extraverzió-introverzió $M=17,95$, $SD=7,42$. Összehasonlítva a kapott átlagértékeket a szorongáskála standardizált átlagértékeivel, levonhatjuk azt a következtetést, miszerint a vizsgált minta a Neuroticitás és az Extraverzió-introverzió mutatók esetében a standardizált átlaghoz közeli eredményt ért el. A Rigiditás átlaga azonban jelentősen, közel 4 ponttal a felnőtt átlag fölött helyezkedik el, vagyis a merev viselkedést implikáló rigiditás hangsúlyozottan jelen van hallgatóink körében.

Az egyes faktorokat a kategóriák szerinti megoszlás alapján elemezve megállapítható, hogy a Neuroticitás faktornál a kategóriák

Megvizsgáltuk továbbá, hogy az egyes mutatók vonatkozásában a szélső (minimum és maximum) értékekhez közeli eredményt a minta hány százaléka ért el, mivel ezek a személyiségvonások kedvezőtlenek lehetnek az interperszonális kapcsolatok szempontjából. A Neuroticitás faktornál a minimumhoz közel 1,42% (5 fő), a maximumhoz közel 4,2% (15 fő); a Rigiditás faktornál a minimumhoz közel 1,14% (4 fő), a maximumhoz közel 8,57% (30 fő); az Extraverzió-introverzió esetében pedig a minimumhoz közel 4% (14 fő erősen introvertált), a maximumhoz közel 12,28% (43 fő erősen extravertált). A Neuroticitás szélső értékhez közeli pontszámai utalhatnak a személyiség erőteljes érzelmi labilitására, ez potenciálisan a minta 5,62 %-át érintheti. A Rigiditás faktoral kapcsolatban ki kell emelnünk azt a ténytet, miszerint a minta 10%-a oly mértékben ragaszkodik a megszokott merev viselkedési sémákhoz, hogy szinte teljes mértékben képtelen a helyzetnek megfelelő flexibilis alkalmazkodásra. További kedvezőtlen mutató az Extraverzió-introverzió skálán elért 16,28%-os szélsőérték közeli eredmény. A minimumhoz közeli pontszám jelezheti a

mért vonás sérülékenységet, a kapcsolatteremtés átmeneti vagy tartós zavarát, elutasítását. A maximumhoz közeli érték pedig a nyitottság dimenzióán kívül utalhat a környezet általi túlzott befolyásolhatóságra, az „elsodorhatóság” veszélyére.

A faktorok közötti összefüggésre fókuszálva megállapítható, hogy a Neuroticitás és Extraverzió-introverzió faktorok között szignifikáns negatív korreláció rejlik ($r = -0,381$, $p < 0,001$). Az egyik mutatónál elért magas pontszám maga után vonta a másik faktor alacsony pontszámát, vagyis a Neuroticitás magas értéke introverzióval, alacsony értéke pedig extraverzióval párosult. Tehát azt mondhatjuk, hogy az erősen introvertált, illetve erősen extravertált személyiségtípus egyaránt hajlamosít az érzelmi labilitásra, hiszen a Neuroticitás mutató esetében az érzelmi reakciók kiegyensúlyozottsága a legvalószínűbb a neuroticitás átápolásában.

A 3 faktort összevetve szignifikáns különbséget ($t = 2,2$; $p < 0,05$) tapasztaltunk a két tagozat között: a nappali tagozatosok magasabb értéket értek el a Neuroticitás skálán (nappali: $M = 21,6$ $SD = 7,97$; levelező: $M = 19,2$ $SD = 8,34$), s ebből következően az introvertált dominancia is feltételezhető.

A nappali tagozatos hallgatók esetében továbbá fokozottabban fennáll a kötődési bizonytalanság, a befolyásolhatóság veszélye: az Extraverzió-introverzió maximumhoz közeli értéke a teljes minta 12,28%-át teszi ki (43 fő), s ebből 40 fő nappali tagozatos. Ezt támasztja alá az érzelmi labilitás, a neuroticitás szignifikánsan magasabb értéke is.

Következtetések

Az egyén magatartásában a reakciómódok minősége jelentős hatást gyakorol a társas viszonyrendszer működtetésére. A magatartás irányítása és az alkalmazkodás szempontjából fontos felismerni azokat a

tényezőket, amelyek befolyásolják a viselkedést, hogy az egyén meg tudja változtatni ezeket a faktorokat a kívánt eredmény elérése érdekében.

A jelentős érzelmi hatásokat hordozó ápolói pályán a pszichovegetatív és érzelmi megterhelés adekvát kezelése kiemelkedő fontosságú. A társas kapcsolatok létesítése iránti igény szintje jónak mondható ($M = 17,95$), az Extraverzió-introverzió faktor esetében a hallgatók döntő többsége az átlagos (45,9%) és a magas (35%) tartományba sorolható. A Neuroticitás értékei is megfelelnek a standard felnőtt átlagnak ($M = 19,79$), a minta megoszlási aránya az egyes kategóriák között közel azonos, vagyis az érzelmi stabilitás mellett ugyanolyan mértékben megfigyelhető az érzelmi reakciómódok bizonytalan jellege is. A Rigiditás faktor értéke átlag fölötti ($M = 18,59$), s ez a merev viselkedési sémák hangsúlyos jelenlétére utal.

Megvizsgáltuk az egyes mutatók vonatkozásában a szélső értékekhez közeli tartományba esők százalékos arányát, mivel az eredmények alapján kedvezőtlen személyiségvonások meglétére következtethetünk. A szélsőségesen merev viselkedés a minta 10%-ának okoz alkalmazkodási nehézséget, továbbá hallgatóink 5,62%-át érinti a magatartás erőteljes érzelmi labilitása. Emellett megjelenik a környezet általi befolyásolhatóság (12,28%), valamint a kapcsolatteremtés gátoltsága, elutasítása (4%).

Az önszabályozási funkció a szakképzés időszakában is folyamatosan fejlődik az egyén és a környezet dinamikus kölcsönhatásában. A szakmai készségfejlesztő foglalkozások során előtérbe kell helyezni centrális vonásként a belső feszültség szabályozásának mutatóit és elsősorban saját élményre épülő gyakorlatok (pl. akváriumgyakorlatok, szituációs helyzetgyakorlatok, videofelvétel elemzése) alkalmazásával tartjuk célszerűnek az egyes személyiségvonások feltérképezését, fejlesztését.

Irodalomjegyzék

1. Adams, J., Klein, L.R. (1970): Students in nursing school consideration in assessing personality characteristics. *Nursing Research*, 19(4), 362-366.
2. Addis, J., Gamble, C. (2004): Assertive outreach nurses' experience of engagement. *Journal of Psychiatric and mental Health Nursing*, 11, 452-460.
3. Costa Jr. P.T., McCrae, R.R. (1992): Revised NEO Personality Inventory (NEO-PI-R) and NEO Five-Factor Inventory (NEO-FFI) Professional Manual, Psychological Assessment Resources, Odessa.
4. Eysenck, H.J. (1992): Four ways five factors are not basic. *Personality and Individual Differences*, 13, 667-673.
5. Frank, J.D. Expectation and therapeutic outcome – the placebo effect and the role induction interview. (1978): In: Frank, J.D. (Ed.): *Effective ingredients of successful psychotherapy*. New York, Brunner/Mazel, pp. 138.
6. Goldberg, L.R. (1992): The development of markers of the Big-Five factor structure. *Psychological Assess*, 4, 26-42.
7. Gottschall, I. (1973): A study of rediction and outcome in a mental health crisis clinic. *American Journal of Psychiatry*, 1107-1111.
8. Gray, J.A. (1994): Personality dimensions and emotion systems. In: Ekman, P. and Davidson, R.J. *The Nature of Emotion: Fundamental Questions*, Oxford University Press, New York, 329-331.
9. Helembai, K. (1987): Az interakciók személyiségben rejlő feltételeinek vizsgálata szociális pályára irányuló középiskolai tanulók körében. *Acta Universitatis Szegediensis de Attila József nominate Sectio Paedagogica et Psychologica*, Szeged, 29.
10. Helembai, K. (1989): A szociális pályára készülő középiskolai tanulók identifikációs folyamatának elemzése. *Kandidátusi értekezés*. Kézirat. Oktatókutató Intézet, Budapest, pp. 54-58.
11. McCrae, R.R., Costa, Jr. P.T. (1997): Personality trait structure as a human universal. *American Psychologist*, 52, 509-516.
12. Suliman, W.A., Halabi, J. (2007): Critical thinking, self-esteem, and state anxiety of nursing students. *Nurse Education Today*, 27, 162-168.
13. Tringer, L. (1969): A Brengelmann-féle személyiségvizsgáló kérdőív magyar változata. *Magyar Pszichológiai Szemle*, 26(3-4), 477-491.
14. Vestewig, R.E., Moss, M.K. (1976): The relationship of extraversion and neuroticizm to two measures of assertive behavior. *The Journal of Psychology*, 93, 141-146.

A study of psycho-vegetative and emotional balance among nursing students

Erdősi, E., Papp, L., Tulkán, I., Helembai, K.

Aim of the study: To assess the characteristics of internal stress regulation among nursing students, and to determine the internal correlations between the factors.

Methodology and sample: Brengelmann anxiety scale. The authors conducted their survey among full-time and correspondence nursing students at the Faculty of Health Sciences and Social Studies at the University of Szeged (N=350).

Results: In keeping with the caring nature of the profession, the level of interpersonal skill was good. The most unfavourable attribute from the perspective of social networking was the inflexible nature of conduct. The significant correlation between neuroticizm and the extraversion-introversion factors suggests that both the highly introverted and strongly extroverted personality types have a tendency towards emotional volatility. Based on the study of differences between the types of course it can be established that the full-time students are more vulnerable the influence of external environmental impacts, a fact that is also evidenced by the higher degree of emotional volatility.

Conclusions: In interpersonal relationships with patients/clients, nurses may often experience situations that give rise to internal conflict and uncertainty, which is why we regard the mapping and development of personality traits as being of key importance in the course of training.